

בש"פ 3246/18 - איתי קריגר נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 3246/18

לפני: כבוד השופטת ע' ברון

העורר: איתי קריגר

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת (כבוד סגן הנשיא ז' הווארי) מיום 29.3.2018 ב-מ"ת 33945-11-17

בשם העורר: עו"ד ליאור דויד

בשם המשיבה: עו"ד רוני זלושינסקי

החלטה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת מיום 29.3.2018 (סגן הנשיא ז' הווארי; מ"ת 33945-11-17), בגדרה נקבע כי אין בחלופת המעצר שהוצעה ב"בית חם" בקריית אתא, כדי לאיין את מסוכנותו של העורר.

הרקע לערר

1. העורר הוא חבר האגודה השיתופית רשפים (להלן: האגודה) ומתגורר במקום. נגד העורר הוגש ביום 15.11.2017 כתב אישום המייחס לו עבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1), (2) לחוק העונשין התשל"ז-1977. לפי האמור בכתב האישום, על רקע סכסוך כספי בין האגודה לבין העורר, נמנע האחרון מלשלם את חובו לאגודה וזה הגיע לסך העולה על 50,000 ש"ח. משכך, ולאחר שניתנו לעורר מספר התראות חוזרות לשלם את חובו, הורה מנהל האגודה על ניתוק חיבור החשמל לביתו של העורר. עקב כך גמר העורר אומר לפגוע במנהל האגודה.

עמוד 1

ביום 5.11.2017 בסמוך לשעה 9:30 הגיע העורר אל החנייה השמורה לרכבו של מנהל האגודה בסמוך למזכירות האגודה, כשהוא נושא אקדח "ברטה" שהיה ברשותו ברישיון ומחסנית ובה שלושה קליעים, והמתין במקום לבואו של מנהל האגודה.

במהלך ההמתנה התאמן העורר בירי (כאשר האקדח איננו טעון). משהתארכה ההמתנה ומנהל האגודה בושש לבוא, התקשר העורר למזכירות האגודה ונמסר לו כי מנהל האגודה יגיע מאוחר יותר, לקראת שעת הצהריים. ההמתנה הצפויה לא רפתה את ידי העורר, והוא נשאר בחניית מזכירות האגודה, המתין למנהל האגודה וטען את האקדח במחסנית ובה שלושת הקליעים.

רק לאחר כשעתיים, בסביבות השעה 11:30, הגיע מנהל האגודה ברכבו וחנה בחנייה השמורה לו. העורר, שהסתיר את האקדח במעטפה, ניגש למנהל האגודה משזה יצא מהרכב, הושיט לו את המעטפה ובה האקדח ואמר "הבאתי לך מתנה". מנהל האגודה התקרב לעורר, אז ירה בו העורר ממרחק של כחצי מטר שלוש יריות, שפגעו במנהל האגודה במפשעה, בירך ימין ובידו השמאלית. לאחר מכן העורר נמלט מהמקום, ובהמשך הסגיר את עצמו למשטרה; ואילו מנהל האגודה פונה על ידי אחרים לטיפול בבית חולים.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המשיבה בקשה למעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. בדיון שהתקיים ביום 15.11.2017 הסכים בא-כוח העורר לקיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר. בשלב זה הורה בית המשפט, בהסכמת המשיבה, על קבלת תסקיר מעצר בעניינו של העורר מאת שירות המבחן.

בתסקיר שירות המבחן מיום 30.11.2017 צוין כי העורר בן 71, אלמן ואב לארבעה ילדים, וכי הוא נעדר עבר פלילי (להלן: התסקיר הראשון). בשיחה עם שירות המבחן מסר העורר כי "הוא הוצף בתחושות חוסר אונים ומצוקה" לנוכח הסכסוך עם האגודה ומנהלה וניתוק החשמל במקום מגוריו שהוביל לירי נושא כתב האישום. התרשמותו של שירות המבחן בהתייחס לגישתו של העורר לעבירות שביצע הייתה כי העורר "גילה הכרה מילולית בחלקים בעייתיים ופוגעניים בהתנהלותו טרם מעצרו, אך לצד זאת נקט בעמדה קורבנית, מצמצמת והגנתית, והתקשה להתבונן בצורה מעמיקה בנסיבות הרגשיות הפנימיות של התנהלותו ובחירותיו האישיות". לשיטת שירות המבחן, מדובר באדם שנוטה לצבור כעסים, לבטאם באופן קיצוני ופוגעני, וכי אינו צפוי בהתנהגותו. הוערך כי קיים סיכון בינוני-גבוה להישנות התנהגות דומה בעתיד.

שירות המבחן בחן את חלופת המעצר שהוצעה על ידי העורר – בבית אימו, בת ה-94 בנהריה, או לחלופין בבית אחותו ביקנעם עילית, ובתוך כך נבחנו המפקחים המוצעים על ידי העורר – אימו, שתי אחיותיו של העורר וגיסו. שירות המבחן מצא כי המפקחים המוצעים מגלים הזדהות עם עמדתו הקורבנית וההגנתית של העורר, והעריך כי הסיכון הנשקף ממעשיו של העורר עולה על יכולתם של המפקחים המוצעים להציב לו גבולות. משכך, נמנע שירות המבחן מלהמליץ על שחרורו של העורר לחלופת מעצר.

3. בהחלטה מיום 7.12.2017, לאחר קבלת התסקיר הראשון ודיון שהתקיים בפניו, הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינו (להלן: החלטת המעצר). בית המשפט קבע כי בהינתן המסוכנות האינהרנטית העולה ממעשי העורר, "ברור הוא כי אין כל מקום להורות על שחרורו לחלופה המוצעת, אף אילו הייתי סבור כי נוכח נתוניו האישיים של [העורר], לרבות גילו ועברו הנקי ניתן לשקול חלופת מעצר בעניינו הרי שנוכח המסוכנות הרבה הנשקפת ממנו, על החלופה האפשרית להיות חלופה הדוקה ביותר ומגובה במפקחים מהימנים ביותר ובעלי יכולת ממשית להוות גורם מציב גבולות [לעורר]. ברור הוא כי נוכח האמור בתסקיר המעצר, אין המפקחים

המוצעים עומדים במבחן זה". בהתייחס לתחושת חוסר האונים והמצוקה שהובילה את העורר לבצע את העבירות המיוחסות לו, קבע בית המשפט כי אין ב"יחס לו זכה המשיב מהאגודה כדי להפחית ממסוכנותו, ואולי ההפך הוא הנכון, שכן מי יתקע לנו כף כי [העורר] לא יחוש שוב 'מצוקה נפשית נוראית' כדבריו". עם זאת צוין כי ככל שיעלה בידי העורר למצוא חלופה אחרת, בפיקוח מפקחים שונים מאלה שהוצעו, יוכל להגיש בקשה לעיון חוזר שתישקל לאחר קבלת תסקיר משלים מאת שירות המבחן.

4. בחלוף כשלושה חודשים, ביום 12.3.2018, הגיש העורר בקשה לעיון חוזר בהחלטה להורות על מעצרו עד תום ההליכים. במסגרתה הוצע "בית חם" בקריית אתא כחלופת מעצר (להלן בהתאמה: "בית חם" ו-החלופה המוצעת). לבקשה צורף מסמך מאת מנכ"ל "בית חם", יעקב אילוז, שפירט על המוסד המטפל בנפגעי התמכרויות ועל "היחידה לחלופת מעצר, תוכניות טיפול ושיקום דרך בית המשפט" הפועלת במסגרתו ושבא ימצא העורר במידה ותתקבל הבקשה שהגיש לעיון חוזר (להלן: היחידה לחלופת מעצר). הובהר במסמך כי "בית חם" הוא מוסד הפועל ברישיון משרד הבריאות; כי היחידה לחלופת מעצר היא יחידה נפרדת השוכנת בקומה השלישית של המבנה, המיוחדת לשהים בחלופת מעצר ותנאי המגורים בה הם של פנימייה; וכי קיימת ב"בית חם" אפשרות למעצר באיזוק אלקטרוני. צוין כי "בית חם" מאויש 24 שעות ביממה, וכי בשעות הלילה נמצא במקום מדריך תורן הבודק את נוכחות השהים ביחידה לחלופת מעצר מידי 40 דקות, לכל הפחות. כמו כן, פורטה תוכנית טיפול מוצעת עבור העורר, הכוללת טיפול וליווי פסיכוסוציאלי, טיפול קבוצתי ועוד.

החלופה המוצעת נבחנה על ידי שירות המבחן בתסקיר משלים מיום 27.3.2018 (להלן: התסקיר המשלים). שירות המבחן התרשם כי העורר החל להתבונן בצורה ביקורתית על התנהלותו בתקופה שקדמה למעצרו, וכן כי הוא פחות הגנתי ומצליח לחוש אמפטיה כלפי מנהל האגודה. משכך העריך שירות המבחן כי הסיכון הנשקף מהעורר פחת. עם זאת יודגש כי שירות המבחן לא שינה מהערכתו הקודמת, לפיה קיים סיכון בינוני-גבוה להישנות התנהגות דומה בעתיד. בהתייחס לחלופה המוצעת העריך שירות המבחן כי אין בה כדי להפחית ממסוכנותו של העורר, תוך שפורטו הכשלים שלגישת שירות המבחן הופכים את החלופה המוצעת ללא מתאימה. בין היתר צוינה העובדה כי "בית חם" הוא מוסד המיועד לבעלי התמכרויות; כי מערכת היחסים בין העורר למפקחים המוצעים ב"בית חם" נעדרת אלמנטים שמהותיים ליחסים שבין מפקח למפוקח כגון יחסי סמכות, מחויבות וכבוד; כי העורר ישהה במקום עם עצורים נוספים החשודים במגוון עבירות; וכי מדובר במוסד למטרות רווח המספק לשהים שירות בתשלום ובכך, לגישת שירות המבחן, טמון ניגוד אינטרסים מובנה. עם זאת ציין שירות המבחן כי יש מקום לחזור ולשקול אופציה של חלופת מעצר ביתית, תוך שילוב של פיקוח אנושי עם אמצעים נוספים.

5. ביום 29.3.2018 התקיים דיון לפני בית המשפט המחוזי בנוגע לחלופה המוצעת, במהלכו טען בא-כוח העורר כי בית המשפט העליון הכיר זה מכבר ב"בית חם" כחלופת מעצר ראוייה, ואף במקרים חמורים מן העבירה המיוחסת לעורר. כן הדגיש בא-כוח העורר את עמדת שירות המבחן בתסקיר המשלים בדבר השינוי החיובי שחל בתפיסתו של העורר את המעשים נושא כתב האישום והיחס שלו לקורבן העבירה. המשיבה מצידה התנגדה לחלופה המוצעת בהדגישה כי הערכת המסוכנות של העורר נותרה בינונית-גבוהה, גם לאחר התסקיר המשלים. המשיבה עמדה על כך שאין בחלופה המוצעת משום מענה לתנאים שהציב בית המשפט בהחלטת המעצר, לפיהם שומה על כל חלופה שתוצע להיות הדוקה ביותר, ועל המפקחים המוצעים להיות בעלי יכולת ממשית לשמש גורם מציב גבולות עבור המשיב.

עוד באותו היום, 29.3.2018, ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי בגדרה נדחתה הבקשה לעיון חוזר בהחלטת המעצר, ונקבע כי אין בחלופה המוצעת כדי לאיין את מסוכנותו של העורר. עם זאת ציין בית המשפט, כפי שצוין אף

בהחלטת המעצר, כי אם תוצע חלופה ראויה אחרת, ניתן יהיה לשקול אותה בחיוב לאחר קבלת תסקיר משלים מאת שירות המבחן.

החלטה זו היא נושא הערר דנן.

דיון והכרעה

6. לטענת העורר, היה מקום לשחררו לחלופה המוצעת בהיותה חלופה הרמטית וסגורה. כך במיוחד בהינתן שלעורר אין עבר פלילי וזהו מעצרו הראשון, וכך בהתחשב בהודייתו המוקדמת בביצוע העבירה מחד גיסא, ובקשיים שהוא חווה בין כותלי הכלא מאידך גיסא. העורר סבור כי במקרה דנן היה על בית המשפט לסטות מהמלצת שירות המבחן בכל הנוגע ל"בית חם" ולכל הפחות לאפשר לנציג מטעם "בית חם", שנכח בדיון בבקשה לעיון חוזר שהתקיים לפני בית המשפט המחוזי, להציג את החלופה המוצעת ולהגיב לאמור בתסקיר המשלים. עוד נטען כי ב"בית חם" קיימת אפשרות לחלופת מעצר באיזוק אלקטרוני, או להוספת מפקח נוסף בשעות הלילה, ואלו לא זכו להתייחסות בתסקיר המשלים או בהחלטה נושא הערר. הודגש כי העורר, שמצוי במעצר מיום 5.11.2017, עשה כל שאל ידו על מנת למצוא חלופה ביתית מתאימה, אך ניסיונותיו לא צלחו והוא פנה ל"בית חם" כמוצא אחרון. בדיון שהתקיים לפני ביום 29.4.2018 הרחיב בא-כוח העורר בעניין החלופה המוצעת וטען להתאמתה כחלופת מעצר במקרה דנן.

בדיון נכח גם רכז המדריכים של "בית חם", מר ליה קפה. מר קפה הציג את המוסד וציין כי ב"בית חם" מותקנות 18 מצלמות אבטחה במעגל סגור; כי המקום מאויש לאורך כל שעות היממה, ומדריך נמצא במקום גם בשעות הלילה. מר קפה הבהיר כי ל"בית חם" קומה שיוחדה לשוהים בחלופת מעצר והם מופרדים לחלוטין משאר השוהים במקום, וכי במהלך הלילה, בין השעות 22:00-6:00 ומידי 40 דקות, עובר מדריך בין כל השוהים ב"בית חם" (הן אלה שנמצאים בחלופת מעצר הן המטופלים בגמילה מסמים ומהתמכרויות אחרות) ומוודא שהם נמצאים במיטותיהם. בהתייחס לאפשרות של מעצר באיזוק אלקטרוני עדכן מר קפה כי כיום שוהים ב"בית חם" 4 עצורים באיזוק אלקטרוני, מתוך כלל הנמצאים במקום בחלופת מעצר – שבעה במספר. עוד צוין כי בשני חדרים – בחדרה של העובדת הסוציאלית ובמרפאה, יש בעיה בקליטת האיזוק האלקטרוני אך הובהר כי לנמצאים בחלופת מעצר אין גישה חופשית לאזורים אלה. מר קפה הוסיף כי המקום מציע קבוצה לשליטה בכעסים וכי עם צוות המקום נמנית עובדת סוציאלית המתמחה בטיפול בכעסים.

המשיבה מצידה טענה בדיון כי אין בחלופה המוצעת כדי להפחית ממסוכנותו של העורר. כך בהינתן שמדובר במוסד המיועד לטיפול בהתמכרויות, ושעה שהתוכנית הטיפולית שהוצעה על ידי "בית חם" איננה מותאמת לחלופת מעצר, כי אם לגמילה. בא-כוח המשיבה הגיש לבית המשפט את עמדת נפגע העבירה, מנהל האגודה, כפי שהובאה במסמך מאת בא-כוחו. צוין כי מנהל האגודה "חושש חשש ממשי ומוחשי פן יבקש מר קריגר להשלים את משימתו" וכי שחרורו של העורר לכל חלופה תהווה איום של ממש על שלומו ועל בטחונו של מנהל האגודה.

7. דין הערר להידחות. הצדדים מיקדו את טענותיהם לפני בחלופת המעצר המוצעת ב"בית חם", ככזו; ואולם הנימוקים לדחייתו של הערר נטועים בעבירה המיוחסת לעורר ובנסיבות ביצועה, קרי: במעשה והעושה, וכן בהערכת שירות המבחן את מסוכנותו של העורר כבינונית-גבוהה, ולא בשאלת היותו של "בית חם" מתאים, ככלל, לשמש כחלופת מעצר.

לא נעלם מעיני כי העורר הוא אדם בגיל מתקדם, ללא עבר פלילי, שעל פניו נראה כי עד לביצוע העבירה נושא כתב האישום ניהל חיים נורמטיביים. עם זאת, אין להקל בחומרת המעשים המיוחסים לעורר שמעמידים כשלעצמם

חזקת מסוכנות סטטוטורית מכוח סעיף 21(א)(1)(ג)(4) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996; ובמקרה דנן יש להידרש אף לנסיבות ביצוע העבירה - לכך שהמתין ממושכות לבואו של מנהל האגודה ובידו אקדח טעון במחסנית עם קליעים, ומשזה בושש להגיע אף הגדיל העורר לעשות והתקשר למזכירות האגודה לוודא את שעת הגעתו של מנהל האגודה; לכך שבמהלך ההמתנה, שנמשכה כשעתיים התאמן העורר בירי (ללא מחסנית); וכן לכך שמשעהגיע לבסוף מנהל האגודה, התקרב אליו העורר וממרחק של חצי מטר רוקן העורר מחסנית ובה שלושה קליעים אל עבר פלג גופו התחתון של מנהל האגודה. כל אלה מעצימים עד מאוד את המסוכנות הנשקפת מן העורר.

אמנם גם בעבירות המקימות חזקת מסוכנות סטטוטורית שומה על בית המשפט לבחון את היתכנותה של חלופה פוגענית פחות ממעצר (ראו למשל: בש"פ 3322/18 מדינת ישראל נ' אסמאעיל (29.4.2018)), אך בנסיבות המקרה דנן סבורתני כי מסוכנותו של העורר והחשש להישנות המעשים, כפי שעולה הן מהתסקיר הראשון הן מהתסקיר המשלים, גוברים; וכי נכון לעת הזו לא ניתן להסתפק בחלופת מעצר בעניינו של העורר, אף לא מעצר באיזוק אלקטרוני כדי להשיג את תכלית המעצר.

יובהר כי אין בהחלטתי זו כדי לסתום את הגולל על בחינה עתידית של חלופת מעצר או מעצר באיזוק בעניינו של העורר, ככל שיחול שינוי נסיבות שמצדיק זאת. טרם שאחתום את ההחלטה ייאמר כי סבורתני, כפי שנקבע כבר על ידי בית משפט זה, ש"בית חם" אכן יכול שיהווה חלופת מעצר ראויה ומספקת במקרים מסוימים ובהיעדרה של חלופה מתאימה אחרת (ראו: בש"פ 6772/14 מדינת ישראל נ' דסוקי (13.10.2014); בש"פ 1560/18 מדינת ישראל נ' אברהם בן ציון (22.2.2018)).

התוצאה היא כאמור שהעורר נדחה.

ניתנה היום, כ"ב באייר התשע"ח (7.5.2018).

ש ו פ ט ת